

Kunnskapsdepartementet - KD

Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Vår referanse: 24/02994-2
Arkivkode: 072
Saksbehandler: Thea Forsberg
Deres referanse:
Dato: 19.11.2024

KS' innspill til tema for EUs kommende rammeprogram for forskning og innovasjon

KS takker for muligheten til å komme med tematiske innspill til EUs kommende rammeprogram for forskning og innovasjon (2028-2034). Kommuner og fylkeskommuner er ikke bare tjenesteytere, de er også viktige demokratiske arenaer, arbeidsgivere, myndighetsutøvere og sentrale nærings- og samfunnsutviklere. **Vi er avhengige av tilgjengelig forskningsbasert kunnskap for å styrke kommunesektorens evne til å løse disse kritiske samfunnsoppgavene i tråd med reelle politiske prioriteringer.** I dag er ikke forskning en lovpålagt oppgave for kommuner og fylkeskommuner i Norge. Det er likevel avgjørende at sektoren behandles som likeverdige partnere i nasjonale og internasjonale forskningssystem og -samarbeid. Strukturen og tematiske prioriteringer i EUs 10. rammeprogram for forskning og innovasjon må reflektere dette samspillet. Under følger KS' innspill til Kunnskapsdepartementet sine spørsmål:

1. *Hvilke tematiske områder er det spesielt viktig at vi samarbeider om på europeisk nivå i det kommende rammeprogrammet?*

Klima, miljø og natur:

I sine [politiske prioriteringer](#) peker kommunesektoren på at klimaendringer som resulterer i mer styrtregn, flom, skred og stormflo, allerede i dag skaper stort behov for forebygging, beredskap og reparasjon. I tillegg vil naturmangfold bli enda viktigere framover. Naturkrisen medfører økende tap av naturmangfold og økosystemtjenester som følge av menneskelig aktivitet og arealbruksendringer. Samtidig vet vi at skog, myr og annen natur binder klimagasser og forebygger naturskader. Mer tilgjengelig fornybar energi er nødvendig for å løse klimakrisen. Utbygging av vind-, sol- og vannkraft er arealkrevende og kommer ofte i konflikt med et mål om å ta vare på naturmangfoldet. Det gjør også blant annet boliger, infrastruktur og næringsvirksomhet. **Det er behov for ny kunnskap om hvordan denne problematikken vil påvirke prioriteringer i lokal og regional arealpolitikk framover. Forskning og innovasjon på klima og miljø må gjenspeile komplekse sammenhenger med andre store samfunnsutfordringer.** Eksempler på dette er forholdet mellom og påvirkningen av klimaendringer på eksempelvis folkehelse, flyktningestrømmer, og arbeids- og næringsliv.

Demografi og folkehelse

Det er viktig at rammeprogrammet løfter forskning og innovasjon på helseområdet til å i større grad inkludere folkehelseperspektivet. I møte med store demografiske endringer, større og mer sammensatte helseutfordringer, og kritisk ressurs- og kompetansemangel, er det **behov for mer kunnskap om hvordan vi skaper bærekraftige velferdstjenester, og hvordan disse spiller på lag med bruk av teknologi.**

Samfunnets ressurser må mobiliseres og benyttes på nye måter. Det krever både tverrfaglige og sammenhengende tjenester, nye personellbesparende løsninger, godt forebyggende folkehelsearbeid, og tilrettelegging for å mestre egne helseutfordringer. Helsetematikken må sees i en større sammenheng, der forskning og kunnskapsutvikling på helseområdet treffer på tvers av fagdisipliner og sektorer – det er ofte i dette skjæringspunktet løsningene finnes. Utlysninger rettet mot folkehelse vil derfor være relevant under flere arbeidsprogram.

Det vil være relevant å se boligsituasjonen og muligheten for tilpasning av bolig som en del av folkehelseperspektivet. I Norge skal disse utfordringene møtes gjennom arbeidet med blant annet “Bo trygt hjemme reformen”. I Europa har prosentandelen av husholdningsinntekten som brukes på bolig økt drastisk. Husleiene og boligprisene stiger kraftig, videre er det også et betydelig og økende investeringsgap i sosial- og rimelig boligbygging. For å støtte medlemsstatene i å håndtere disse problemene, vil Kommissjonspresident Ursula von der Leyen utnevne en kommissær med ansvarsområder som inkluderer bolig, og Kommissjonen vil legge frem en første europeisk plan for rimelige boliger.

Kompetanse og arbeidsmarkedet

Kommende EU-kommisjon trekker fram det enorme kompetanse- og arbeidskraftbehovet som en av de største utfordringene vi vil stå ovenfor framover. I Høynivårapporten av Sauli Niinistö¹, fremheves behovet for å sette innbyggerne i stand til å spille en aktiv rolle i å sikre kriseberedskap, blant annet gjennom å adressere kompetansegapet og risiko for mangel på arbeidskraft under kriser. I oppdragsbrevet til den nye EU-kommisæren for *Mennesker, ferdigheter og beredskap*, framheves behovet for å styrke Europas humankapital og viktigheten av å lykkes med EUs langtidsmål på sosial- og arbeidslivsområdet. **Vi trenger kunnskapsutvikling for å finne løsninger på hvordan vi skal sikre kapasitet til å drive utvikling av kritiske samfunnstjenester (ofte ivaretatt av lokalt og regionalt nivå) og øke Europas konkurransekraft, i lys av denne utviklingen. Vi må ha mer kunnskap om-, og spredning av effekten av godt partssamarbeid og dialog i arbeidslivet, og virkninger dette kan ha på rettferdig omstilling og konkurranseevnen i Europa.** Her er Norge et foregangsland. Den Norske modellen er ofte underkommunisert og lite kjent i deler av Europa med en mer umoden kultur for sosial dialog.

Kultur, bærekraft og demokrati

Neste rammeprogram bør ha en bredere og fremtidsrettet tilnærming til kulturområdet. I dag er det stor vekt på kulturarv i klynge 2 av Horisont Europa. EU bør løfte blikket og se til hvordan kultur bidrar til sosial, økonomisk, klima- og miljømessig bærekraft. Eksempelvis er kultur et kraftig virkemiddel i arbeidet med å forebygge en utvanning av demokratiske verdier og å opprettholde ytringsfriheten i hele Europa: Kunst er frie ytringer og kulturinstitusjoner er arenaer for menneskemøter, verdidannelse og uenighetsfellesskap. **EU-rapporten [Culture and democracy, the evidence](#) viser at kultur bygger tillit, toleranse og solidaritet mellom ulike befolkningsgrupper, og at deltagelse i kultur gjør oss mer engasjerte og tilbøyelige til å stemme ved valg. Kunnskapen om kulturens makt i denne sammenhengen må synliggjøres og spres.** I tillegg bør neste rammeprogram balansere behovet for å ta vare på det vi har, samtidig som vi legger til rette for kunsten og kulturen som ennå ikke er skapt. Samfunnet vi lever i- og teknologien vi er avhengig av, gjør oss mer og mer sårbare. Dette øker behovet for å legge til rette for at mennesker kan utvikle seg til å bli selvstendige og bevisste samfunnsborgere. Kultur kan være en katalysator for menneskelig vekst og utvikling, men dette vil kreve økt kunnskap om menneskets evne til å ta til seg kulturelle uttrykk, reflektere over dem og utvikle egne verdier. **Utviklingen av konkrete evidensbaserte anbefalinger og retningslinjer for innovative, bærekraftige fredsbyggingsstrategier som integrerer kultur er spesielt viktig.**

¹ Safer Together: Strengthening Europe’s Civilian and Military Preparedness and Readiness

2. På hvilke områder er det særlig viktig for Norge at europeiske partnerskap og samfunnsoppdrag (missions) benyttes? Begrunn forslagene.

Inkludering av barn og unge

I oppdragsbrevet til den nye EU-kommisæren for *Mennesker, ferdigheter og beredskap* utheves behovet for økt politisk dialog med ungdom og bedre støtte til den psykiske helsen til våre barn og unge. **Med bakgrunn i den nasjonale satsningen på inkludering av barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv, mener KS at dette bør løftes som en mulig mission-satsning med stor relevans for EUs medlemsland og assosierte land.** Erasmus+-programmet åpner for mange muligheter knyttet til ungdom, mobilitet, utveksling og demokratisk deltakelse, men det er per i dag ikke åpenbare synergier til Horisont Europa. Kommende rammeprogram bør åpne for prosjekter som i større grad involverer barn og unge, og organisasjoner som representerer og støtter disse. Prosjekter bør støtte oppunder mål i EUs ungdomsstrategi. Norge bør spille inn målene for det målrettede samfunnsoppdraget for inkludering av barn og unge.

3. Er det andre forhold det er viktig å få fram i et nasjonalt tematisk innspill?

Norge som utenforland og behovet for økt fleksibilitet

De politiske signalene fra EU og anbefalingene som kom i Draghi-rapporten², viser et behov for at EU må gjøre endringer og investere betydelig mer i forskning for å beholde sin konkurransekraft i årene fremover. Draghi foreslår blant annet å doble budsjettet til Horisont Europa, noe som kan tyde på en kraftig økt satsing på forskning og utvikling, og et vesentlig større budsjett for neste rammeprogram. Dette vil bli kostbart for Norge og andre tredjeland dersom vi ønsker fullverdig deltakelse. I dette ligger en bekymring for at Norge vil måtte velge bort tilgang på deler av programmet, og at norske søkere ikke kvalifiserer til relevante tematiske utlysninger. Dagens vektlegging av synergier mellom EU-programmer og andre finansieringsmekanismer Norge ikke har tilgang til, underbygger denne bekymringen. I sine innspill bør Norge fremheve verdien av å bygge forsknings- og innovasjonsallianser med norske partnere, ved å vise til effekten av eksisterende prosjekter. Draghi-rapporten kritiserer inneværende rammeprogram for å være for byråkratisk. **Det nasjonale innspillet bør løfte behovet for mer fleksibilitet i rammeprogrammet, særlig når det gjelder tilgang på utlysninger og krav om synergier mellom finansieringsmekanismer forbeholdt medlemsland. I argumentet for økt fleksibilitet ligger også behovet for å inkludere utlysninger med relevans for mindre forskningstunge og mer umodne organisasjoner.** Eksempelvis vil kommuner og fylkeskommuner være avgjørende partnere i prosjekter som har mål om å skape reell samfunnseffekt. For å få et mangfold i prosjektsamarbeidene og økt deltakelse fra denne typen aktører, vil det kreves enklere rapporteringskrav som bedre legger til rette for endrede politiske prioriteringer og ressursituasjon i løpet av det som ofte er lange prosjektperioder.

Med hilsen

Kristin Weidemann Wieland,
Områdedirektør, Forskning, innovasjon og digitalisering

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur.

² The future of European competitiveness: Report by Mario Draghi:
https://commission.europa.eu/topics/strengthening-european-competitiveness/eu-competitiveness-looking-ahead_en